

общ. ред. А.Ф. Лосея и В.Ф. Асмуса; Пер. с древнегреч. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та; Изд-во Олега Абышко, 2006-2007. – Т. 1. – 2006. – 632 с. 4. *Суд над Сократом*. Сб. истор. свидетельств [Текст] / Сост. А.В. Кургатников. – СПб.: Алетейя, 2000. – 272 с. – (Античная биб-ка). 5. *Топоров В.Н.* Сократ платоновской «Апологии Сократа» как человек «осевого времени» (к проблеме «поведенческого сценария» и «культурной роли») [Текст] // Славянское и балканское языкознание. Человек в пространстве Балкан. Поведенческие сценарии и культурные роли / Отв. ред. И.А. Седакова, Т.В. Цивьян. – М.: Индрик, 2009. – С. 7-18. 6. *Трубецкой С.Н.* Рассуждение об «Апологии Сократа» [Текст] // Курс истории древней философии. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС; Русский Двор, 1997. – С. 536-552. 7. *Шуков В.А.* Апология свободомыслия Сократа [Текст] // Вопросы философии: Научн.-теоретич. журнал / РАН. – М., 2001. – №12. – С.140-152. 8. *Кришталева Л.Г.* Тожество самости и *ἀρετή*, в «Апологии Сократа» // *Вох.* Философский журнал. – 2007. – №3. – Режим доступа: vox-journal.org/content/vox3/vox-3-1krishtaleva.pdf (28.08.2012).

А. Манаєва, студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОБРАЗ «МАЛЕНЬКОЇ ЛЮДИНИ» У ТВОРЧОСТІ ЛУ СІНЯ

Стаття присвячена визначенню головних рис та ознак, притаманних «маленькій людині», у повісті Лу Сіня «Правдива історія А К'ю».

Ключові слова: *Лу Сінь, «маленька людина», ак'юїзм, революція, А К'ю, ідеологізація.*

Статья посвящена определению основных черт и признаков, характерных для «маленького человека», в повести Лу Синя «Подлинная история А Кью».

Ключевые слова: *Лу Синь, «маленький человек», акьюизм, революция, А Кью, идеализация.*

The article's aim is to research the main characters and features which characterize “little fellow” in Lu Xin's novel “True story of A-Q”.

Key words: *Lu Xin, “little fellow”, aquism, revolution, A-Q, idealization.*

Визначення «маленька людина» переважно стосується літературних героїв епохи реалізму. Це поняття ввів до наукового обігу В.Белінський у статті 1840 р. «Лихо від розуму». Уявлення про «маленьку людину» змінювалося протягом XIX - початку XX ст. Кожен письменник мав власне бачення свого героя. Спочатку воно стосувалося «простих» людей, які належали до бідного прошарку населення. Потім під впливом суспільно-політичних процесів (а точніше - з поступовою демократизацією суспільства) цей образ набуває більш складних психологічних характеристик, «маленькі люди» стають популярними персонажами творів другої половини XIX ст. Це поняття дедалі частіше застосовується щодо знедолених принижених людей, які в результаті історичних подій (революцій, переворотів) залишаються один на один із новою реальністю, «ворожим» соціумом. «Маленькими» зображувалися малоосвічені селяни, бідні інтелігенти, дрібні чиновники. Втім, незважаючи на професію або вік літературного героя його мета у творі одна й та сама - відобразити життя простолюдина з усіма його переживаннями, проблемами, бідами і радощами. У «маленьких людях» внутрішній протест проти соціальної несправедливості поєднується з часто хворобливим прагненням підвищити свій статус у суспільстві, розбагатіти [2; 16].

Образ «маленької людини» характерний для багатьох літературних творів. У німецькій літературі до нього звертався Герхарт Гауптман у своїх драмах «Перед сходом сонця» і «Самотні». Традицію Гауптмана продовжив Ханс Фаллада у романі «Маленька людина, що ж далі?». Особливу увагу «маленькій людині» приділив у романі-притчі «Фортеця, що розкриває трагічне безсилля маленької людини і її небажання примиритися з долею» Франц Кафка.

У російській літературі XIX ст. цей образ був особливо популярним. Над ним працювали Олександр Пушкін, Михайло Лермонтов, Микола Гоголь, Федір Достоєвський, Антон Чехов, Лев Толстой та ін.

В українській літературі до образу «маленької людини» звертались такі письменники як Є. Гребінка, Панас Мирний В. Підмогильний, та ін. Євген Гребінка одне з перших своїх оповідань «Лука Прохорович» (1838) присвячує саме цій темі. При цьому він не подає широких характеристик образів, а обмежується окремими, але досить влучними реалістичними штрихами. Панас Мирний у повісті «П'яниця» (1874) зображує трагедію здібного юнака Івана Левадного, якого буквально зламало середовище. Валер'яна Підмогильного цікавить передусім маленька людина на полі великого болю й сум'яття. Він геніально «прорахував» причини самотності, відчуження, які полягають в ідеологізації всіх сфер життя, усіх можливих виявів людської діяльності. Найбільш виразно ця думка прозвучала в романі «Місто».

Фундатором реалістичного методу в новітній китайській літературі став письменник Лу Сінь (魯迅). Найбільш яскраво зобразити «маленьку людину» йому вдалося у повісті «Правдива історія А К'ю».

Актуальність роботи полягає у дослідженні образу «маленької людини» у реалістичній літературі Китаю, зокрема у творчості Лу Сіня. **Метою** дослідження є здійснити поглиблений аналіз його твору “Правдива історія А К'ю”.

“Правдива історія А К'ю” (А-Q, префікс «А» використовувався в іменах при фамільярному зверненні до співрозмовника. «Q» має вигляд чубчика, який був на голові героя) – це, передусім, убивча сатира на буржуазну революцію 1911 року, у результаті якої у Китаї була повалена маньчжурська династія Цин і проголошена республіка. Зміна форми правління у державі дала поштовх до трансформації суспільної свідомості. Найбільш болісно вона проходила серед «маленьких людей» - пригночених селян, бідноти, на яку у дореволюційні часи ніхто не звертав уваги. Представником саме цього прошарку у творі Лу Сіня і є А К'ю – людина, яка несла на собі тягар багатотисячолітніх традицій, застарілих пережитків та хвороб феодального суспільства, що перетворили його на нікчемну і злиденну істоту. А К'ю – безпритульний наймит, який живе за рахунок поденної випадкової праці. Йому тридцять років, він досяг того віку, коли людина, відповідно до «Конфуціанського канону», «формується», але в А К'ю немає ні землі, ні дому, ані прізвища. [Федоренко 1959, 21]. Ось як його описує Лу Сінь:

«阿Q不独是姓名籍贯有些渺茫，连他先前的“行状”也渺茫...阿Q没有家，也没有固定的职业» [鲁迅阿 Q 正传 1981,12]. «Не тільки прізвище і місце народження А К'ю, але навіть його минулі «діяння» були невідомі... Він не мав ані сім'ї, ані конкретного заняття».

Односельці сприймали А К'ю не як особистість, а як носія певних навичок, істоту, яка могла за необхідності виконати якусь роботу, не більше. Письменник досить влучно описує ставлення селян до А К'ю: «所以，人们忙碌的时候，也还记起阿Q来，然而记起的是做工，并不是“行状”；一闲空，连阿Q都早忘却，更不必说“行状”了» [鲁迅阿 Q 正传 1981, 22]. *«Під час життя, коли А К'ю був потрібен, про нього згадували - точніше, згадували про його руки, здатні виконувати ту чи іншу роботу, а після життя про нього швидко забували. Що ж тут було говорити про «діяння»? Ніхто про них і не думав».*

Щонайменший прояв уваги викликав у А К'ю відчуття майже ейфорії: «只是有一回，有一个老头子颂扬说：“阿Q真能做！”这时阿Q赤着膊，懒洋洋的瘦伶仃的正在他面前，别人也摸不着这话是真心还是讥笑然而阿Q很喜欢» [鲁迅阿 Q 正传 1981, 28]. *«Одного разу якийсь старий, дивлячись на А*

К'ю, оголеного до поясу, худого і стомленого, схвально зауважив, що А К'ю - справжній майстер. Ніхто не знав, всерйоз це було сказано чи в насмішку, але А К'ю залишився дуже задоволений».

Лу Сінь зображає А К'ю як провокатора. Герой досить високої думки про себе. До оточення він ставиться зверхньо, а подекуди - з відкритою ворожістю. Однак жодних підстав для такої високої самооцінки немає.

А К'ю всіляко намагається привернути до себе увагу: лається, грає в кості у шинку. Однак у кращому випадку кінець таких провокацій є комічним, у гіршому - трагічним. А К'ю постійно лупцюють. Над ним насміхаються. Однак наш «маленький» герой вперто не бажає визнавати свої помилки. Він втішає себе вигаданими аргументами. «我总算被儿子打了. 我总算被儿子打了» [鲁迅阿 Q 正传 1981, 36]. “Будемо вважати, що мене побив мій негідний син. Будемо вважати, що мене побив мій негідний син...”, - не припиняє повторювати бідака.

Зауважимо, будь-яка образа старшого молодшим, особливо - батька сином, в китайській родині є тяжким злочином проти загальноприйнятих норм моралі, вона обертається ганьбою для кривдника і звеличує ображеного. Виправдовуючи свою поразку, А К'ю уподібнює себе батькові, ображеному недостойним сином.

Такий самообман лежить в основі **акюїзму** - філософії вигаданих “моральних перемог”. Фіктивні «моральні перемоги» згубно впливають на А К'ю, присипляючи в ньому бажання справжнього протесту. Обдурюючи самого себе на кожному кроці, він настільки звик до свого безправного та злиденного становища, що навіть не роздумує про можливість якихось змін. Через це А К'ю безсилий при зіткненні із реальним життям. Як би він не хизувався своїми перевагами над «начальством», але влада і сила все-таки залишаються в їхніх руках.

Історія А К'ю має трагічний кінець. Передусім, тому що навіть заробивши грошей і наблизившись до вищого класу герой все одно залишився «маленькою людиною». У якийсь момент у його мозку з'явилось бажання щось змінити - він хоче взяти участь у революції. Однак цим планам не судилося здійснитися: переворот у своєму селі наш герой проспав, а для того, щоб приєднатися до революціонерів, йому теж не вистачило сили волі. Однак ми не можемо нещадно засуджувати А К'ю за це - він викликає і співчуття. «Маленька людина» - це жертва буржуазного суспільства, що пройшла через голод, злидні, нестерпні умови експлуатації і гніту, свавілля та самоуправства чиновників і місцевої знаті.

Отже, за такими рисами як дивне ім'я (як для пересічної людини); неосвіченість та безграмотність, людяність, яка проявляється в доброзичливому

ставленні до оточення, працьовитість, усвідомлення свого службового боргу А К'ю можна віднести до китайського типу «маленької людини», представленому у творчості Лу Сіня.

1. Федоренко М.Т. Письменники сучасного Китаю. – К., 1959. – 402 с.; 2. Вопросы литературы. - №7, - 1958, - С. 5-22 (с); 鲁迅——«阿Q正传»,1981.

*Н.В. Марченко, канд. філол. н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка*

ЕТИЧНО-ЕСТЕТИЧНА РЕЦЕПЦІЯ СУЧАСНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ: НЕОНАТУРАЛІЗМ

У статті розглядаються сучасні віяння у світовому літературному процесі, що характеризуються впливом суспільних чинників на змістове і мовне наповнення творів.

Ключові слова: віяння, література, мова, мислення, неонатуралізм, художні засоби, художнє мислення.

Статья посвящена современным тенденциям в литературе, которые можно обозначить как тенденции, которые поддаются влиянию общественных факторов на написание художественных произведений в параметрах содержания и языка.

Ключевые слова: тенденции, литература, язык, мышление, неонатурализм, художественные приемы, художественное мышление.

The article deals with the modern trends in literature, which can be identify as the trends of the influence of social factors by the founding of artworks with their form and content.

Key words: trends, literature, language, thinking, neonaturalism, art methods, creative thinking.

*«Література – найвищий вицвіт людської цивілізації»
(І. Франко)*

У поезії «Кобзарю...» («Крізь роки і печалі») українська поетеса Ліна Костенко писала: «Кобзарю, / знаси, нелегка епоха / оцей двадцятий невга-